Hadis

DİN ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ | 100 EĞİTİMİN YÜZYILI

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

11. sınıf

1.ÜNİTE

HADİS İLMİNE GİRİŞ

1. ünite

HADİS İLMİNE GİRİŞ

İÇİNDEKİLER

1.1. HADİS İLMİNİN KONUSU VE ÖNEMİ

1.2. HADİS İLMİ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

1.3. SÜNNETİN DİNDEKİ YERİ VE BAĞLAYICILIĞI

1.4. SÜNNETİN EVRENSELLİĞİ

1.5. HADİSLERDEN MESAJLAR: KUR'AN VE SÜNNETE BAĞLILIK

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

1.1. HADİS İLMİNİN KONUSU VE ÖNEMİ

- Müslüman, ilahi emir ve yasakları doğru anlayıp hayata geçirebilmek için bir rehbere ihtiyaç duyar.
- Hz. Muhammed (sav), vahyi yalnızca tebliğ etmekle kalmamış; onu açıklayan ve yaşayışıyla insanlığa en güzel örnek olan son peygamberdir.
- Kur'an-ı Kerim peygamberlik görevini açıkça bildirir:

"… İnsanlara indirdiklerimizi kendilerine açıklaman için ve (ola ki üzerinde) düşünürler diye sana da uyarıcı kitabı indirdik."

(Nahl suresi 44. ayet)

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

Hadis ilmi, Hz.Peygamber'in söz, davranış, ahlak ve şahsiyetinin incelenip hayata aktarılmasını hedefler.

- Müslümanlar, İslam'ı doğru anlayıp yaşamak için hadisler aracılığıyla Hz. Muhammed'i (sav) rehber edinir.
- Hz. Peygamber, hayatta olduğu dönemde ashabın dinî ve gündelik tüm sorunlarında temel başvuru merci (ya da kaynağı) olmuştur.

1. ünite

HADİS İLMİNE GİRİŞ

- Dinî hükümlerin anlaşılmasında Kur'an-ı Kerim'in yanında hadisler de önemli bir kaynaktır.
- Bu nedenle Hz. Peygamber'in vefatından sonra hadislerin derlenmesi, sınıflandırılması ve aktarılmasında titizlik gösterilmiştir.
- Hz. Peygamber, kendisine yalan söz isnat edilmemesi konusunda Müslümanları uyarmış ve hadis aktarımında doğruluğun önemini vurgulamıştır.
- Kur'an'da Hz. Peygamber'e itaat etmenin Allah'a (cc) itaat etmek olduğu bildirilir, bu nedenle onun söz ve uygulamalarının doğru biçimde öğrenilmesi gerekir.

"Resulullah'a itaat eden Allah'a itaat etmiş olur…"

(Nisa suresi 80. ayet)

1. ünite

HADİS İLMİNE GİRİŞ

- Hadis ilminin ilkesi
  - Hz. Peygamber'e ait söz, davranış ve onayları belirleme,
  - Hadisler içine karışan batıl inanç ve hurafeleri tespit ederek sahih hadisleri korumadır.
- Hz. Peygamber'e nispet edilen rivayetlerin doğruluğu, güvenilir hadis kaynakları aracılığıyla belirlenir.

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

Hadisleri Hayatına Aktaran Kişi

- Hz. Muhammed'i (sav) daha yakından tanır.
- Onu sever ve örnek alır.
- Ahlakını güzelleştirmeye çaba gösterir.
- Dinî hükümleri daha iyi kavrar.
- İbadetlerin nasıl yerine getirileceğini öğrenir.
- Dine ait olmayan düşünce ve uygulamaları ayırt eder.
- Müslüman kimliğini geliştirir ve korur.

1. ünite

HADİS İLMİNE GİRİŞ

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

1.2. HADİS İLMİ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

1.2.1. Hadis

- Hadis, Hz. Peygamber'in söz, fiil ve takrirleri ile ahlaki ve fiziksel özellikleri hakkında aktarılan rivayettir.
- Hadis ilmiyle ilgilenen kişiye **muhaddis** denir.

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

Hadis Çeşitleri ve Örnekleri

SÖZ

Kavlî Hadis

Hz. Peygamber'e nispet edilen sözlerdir.

Örnek

"Ebu Hüreyre'nin (ra) aktardığına göre Resulullah şöyle buyurdu: "Kendini ilgilendirmeyen şeylerle meşguliyeti terk etmesi, kişinin iyi bir Müslüman olduğunu gösterir."

(Tirmizi, "Zühd", 11)

DAVRANIŞ

Fiilî Hadis

Hz. Peygamber'in davranış ve uygulamalarını aktaran hadislerdir.

Örnek

"Hz. Aişe şöyle dedi: 'Resulullah, kendisine iki iş arasında seçim hakkı tanındığında günah olmadığı sürece kolay olanı seçerdi…'"

(Müslim, "Fezail", 77)

ONAY

Takrirî Hadis

Hz. Peygamber'in bir olay veya uygulamayı açıkça onaylaması ya da haberdar olduğu hâlde ona itiraz etmemesidir.

Örnek

"Hz. Peygamber namaz kıldırırken rükûdan kalktığında cemaatten biri "Rabbena lekel hamd" demiş, namaz bitiminde Resulullah onun bu davranışını övmüştür."

(Buhari, "Ezan", 126)

1. ünite

HADİS İLMİNE GİRİŞ

SÜNNET

Sözlük Anlamı

Hayat tarzı, yol ve gidişat.

Hadis İlminde

Hadis ilminde sünnet, Hz. Peygamber'in söz, fiil ve takrirlerini ifade eder.
Hadis kavramıyla yakın anlamda kullanılabilir.

Fıkıh İlminde

Yapılması dinen tavsiye edilen ancak farz veya vacip düzeyinde bağlayıcı olmayan davranışları ifade eder.

Sahabe Uygulamalarında

Sünnet kavramı sahabenin uygulamaları için de kullanılır.

Genel Uygulama

- Ashabın Sünneti

Kişiye Ait Uygulama

- Ebu Bekir'in sünneti"
- Ömer bin Hattab'ın sünneti

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

- Kur'an-ı Kerim ve sünnet, İslam'ın temel kaynaklarıdır.
- Kur'an-ı Kerim, Hz. Peygamber'e uymayı ve onun bildirdiği hükümlere itaat etmeyi emreder.

"... Peygamber size ne verdiyse onu alın, neyi de yasak ettiyse ondan vazgeçin..." (Haşr suresi 7. ayet)

1. ünite

HADİS İLMİNE GİRİŞ

RİVAYET
RAVİ

Sözlük Anlamı

Rivayet, hadisleri sonraki nesillere sözlü ya da yazılı olarak aktarmaktır.

Hadisleri aktaran kişiye ravi denir.

Hadis âlimleri, hadislerin korunması ve aktarım sırasında bozulmaması için belirli kurallar ve yöntemler geliştirmiştir.

Ravilerin doğru sözlü olması ve hadisleri usulüne uygun aktarabilmesi temel şartlardandır.

1. ünite

HADİS İLMİNE GİRİŞ

SENET İSNAT

Sözlük Anlamı

Senet, hadisin ilk kaynağına ulaşan ravi zinciridir.

Hadislerin güvenilirliği değerlendirilirken senet ve senette yer alan raviler incelenir. Senedi bulunmayan veya senedinde problem olan rivayetler güvenilirlik açısından ayrıca değerlendirilir.

Sözlük Anlamı

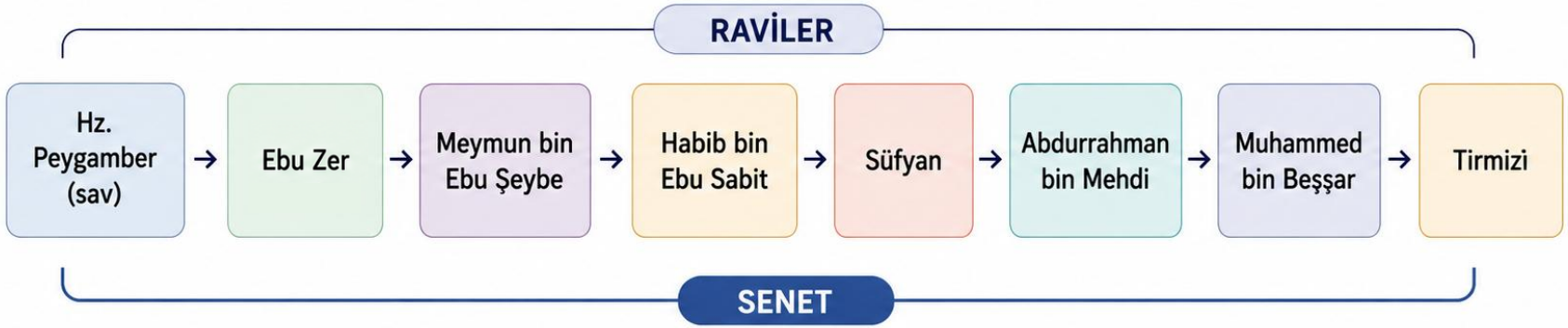
İsnat, rivayeti, ravilerini belirterek ilk kaynağına nispet etme işlemidir.

Hadislerden yararlanırken senedi ve kaynağı bilinen güvenilir rivayetlere başvurulmalıdır.

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

HADİSİN SENEDİ

Hadisi birbirinden nakleden ravilerin oluşturduğu zincire **senet** denir.

METİN

"Nerede olursan ol, Allah'a karşı sorumluluğunun bilincinde ol!
Kötülüğün peşinden iyi bir şey yap ki onu yok etsin.
İnsanlara da güzel ahlâka uygun biçimde davran!"

(Tirmizî, "Birr", 55)

1.2.5. Metin

- **Metin**, hadiste senedin sonunda yer alan ve rivayetin asıl içeriğini oluşturan bölümdür.
- Hadis alimleri, senedleri inceledikleri gibi metinlerin de doğruluğunu belirlemek için belli kurallara göre incelemişlerdir.

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

Ebu Derda'dan (ra) rivayet edildiğine göre Resulullah bir konuşmasında şöyle buyurdu:

"Allah, bizden bir söz işitip onu işittiği gibi (başkasına) ulaştıran kişinin yüzünü ak etsin. Kendisine (bilgi) ulaştırılan nice kimseler vardır ki onu işiten (ve kendisine aktaran) kimseden daha kavrayışlıdır..."

(Tirmizi, "İlim", 7)

→ **Hadisin metin kısmı**

1. ünite

HADİS İLMİNE GİRİŞ

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

1.3. SÜNNETİN DİNDEKİ YERİ VE BAĞLAYICILIĞI

- Kur'an-ı Kerim, Hz. Peygamber'e uyulmasını ve onun örnek alınmasını emreder.
- Hz. Peygamber, kendisine vahyedilenleri tebliğ etmiş ve hayatını vahyin doğrultusunda sürdürmüştür.
- Onun rehberliğine uymak, vahye tabi olmak ve Allah'ın (cc) rızasını kazanmayı amaçlamak demektir.

"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."

(Al-i İmran suresi 31. ayet)

1. ünite

HADİS İLMİNE GİRİŞ

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

- **Tebliğ**, Hz. Peygamber'in Allah'tan aldığı vahyi eksiltmeden ve değiştirmeden insanlara bildirmesidir.
- **Tebyin**, Hz. Peygamber'in vahyi açıklayarak anlaşılır hâle getirmesidir.
- Hz. Peygamber; namaz, oruç, zekât, hac gibi ibadetlerin nasıl yerine getirileceğini söz ve uygulamalarıyla göstermiş, anlamı kapalı ayetleri açıklamış ve ahiret hayatı hakkında bilgi vermiştir.

"Sana kitabı, özellikle ayrılığa düştükleri konuda onları aydınlatman için ve inanan bir topluluğa rehber ve rahmet olsun diye indirdik."

(Nahl suresi 64. ayet)

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

- **Teşri**, Hz. Peygamber'in Allah'ın (cc) izniyle dinî konularda kural koyma yetkisidir. Azı dişli yırtıcı hayvanların, pençeli yırtıcı kuşların ve eşeklerin etlerini yemeyi yasaklaması buna örnektir.

"... Peygamber onlara iyiliği emreder ve onları kötülükten meneder; yine onlara temiz şeyleri helal, pis şeyleri haram kılar..."

(Araf suresi 157. ayet)

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

❖ **Temsil**, Hz. Peygamber'in dini yaşayışı ve güzel ahlakıyla Müslümanlara örnek olmasıdır.

"Ant olsun ki Allah Resulü, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok anan kimseler için en güzel örnektir."

(Ahzab suresi 21. ayet)

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

- **Tekit**, Hz. Peygamber'in Kur'an-ı Kerim'de yer alan hükümleri söz ve uygulamalarıyla pekiştirmesi ve bunların önemini vurgulamasıdır.
- İbadetlerin önemini açıklaması ve müminleri bunları yerine getirmeye teşvik etmesi sünnetin tekit işlevine örnektir.
- Kur'an-ı Kerim'de Hz. Peygamber'in insanlara kitabı ve hikmeti öğretme görevi şöyle bildirilir:

"Andolsun ki Allah; içlerinden, kendilerine Allah'ın ayetlerini okuyan, onları arındıran, onlara kitap ve hikmeti öğreten bir peygamber göndermekle müminlere büyük bir lütufta bulunmuştur..."

(Al-i İmran suresi 164. ayet)

1. ünite

HADİS İLMİNE GİRİŞ

- Sünnet, Kur'an-ı Kerim'den bağımsız değildir, Kur'an'ı açıklar ve onun hayata aktarılmasına rehberlik eder.
- Hz. Peygamber'in sünneti Müslümanlar için bağlayıcıdır.

"O, nefis arzusu ile konuşmaz. Kur'an ancak kendisine bildirilen bir vahiydir."

(Necm suresi 3-4. ayetler)

- Hz. Peygamber'e uymak, onun sünnetini doğru biçimde öğrenmek ve hayatınıza aktarmakla mümkündür.

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

- Sahabiler, Hz. Peygamber'in uygulamalarının vahye dayanıp dayanmadığını dikkate almışlardır. Vahye dayanan uygulamalara itiraz etmeden uymuşlardır.
- Vahye dayanmayan, Hz. Peygamber'in beşerî tecrübe ve görüşüne ilişkin konularda ise kendi görüşlerini ifade etmişlerdir.
- Bedir Savaşı'nda Hubab bin Münzir'in (ra) ordugâhın yeriyle ilgili önerisinin Hz. Peygamber tarafından kabul edilmesi bunun bir örneğidir.

1. ünite

HADİS İLMİNE GİRİŞ

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

1.4. SÜNNETİN EVRENSELLİĞİ

- İslam, Hz. Muhammed (sav) aracılığıyla insanlığa ulaştırılan dindir ve bütün insanlığa yönelik evrensel ilkeler içerir.

"... Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim. Size nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam'ı seçtim..."

(Maide suresi 3. ayet)

- Hz. Muhammed'in (sav) peygamberliği belirli bir toplulukla veya dönemle sınırlı değildir. Bu nedenle sünnet de insanlığa yönelik evrensel ilkeler içerir.

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

Sünnet

İnsanın yaratılışına uygun ve kişiliğinin gelişimine katkıda bulunan evrensel ilkeler içerir.

Yardımlaşmayı ve paylaşmayı teşvik ederek toplumsal dayanışmayı güçlendirir.

Sevgi, merhamet, bağışlayıcılık, adalet, eşitlik, kardeşlik gibi değerleri öne çıkarır.

Irk, renk ve cinsiyetin üstünlük ölçütü olmadığını vurgular.

İnsanları doğaya ve canlılara karşı duyarlı davranmaya yönlendirir.

1.5. HADİSLERDEN MESAJLAR: KUR'AN VE SÜNNETE BAĞLILIK

Ebu Hüreyre (ra) şöyle dedi:

Bir gün Resulullah (sav) bize hitap etti ve şöyle buyurdu: "Ey İnsanlar! Size hac farz kılınmıştır, haccediniz."
Bir adam:
"Her sene mi ya Resulallah?" diye sordu. Resulullah cevap vermedi, sustu. Adam üç kere daha aynı soruyu sordu. Bunun üzerine Resulullah (sav): "Şayet 'evet' deseydim mutlaka farz olurdu. Sizin de buna gücünüz yetmezdi." buyurdu ve sözlerine şöyle devam etti:
"Herhangi bir konuyu size yasaklamadığım sürece siz de beni kendi hâlime bırakınız. Sizden önceki ümmetleri çok sual sormaları ve peygamberleriyle tartışmaya kalkışmaları helak etti. Size bir şeyi emrettiğimde onu gücünüz yettiği ölçüde yerine getirin, yasakladığımda da o şeyden kaçının."

(Müslim, "Hac", 412)

1. ünite
HADİS İLMİNE GİRİŞ

- Ebu Hüreyre'nin (ra) rivayet ettiği hadisişerifte, Hz. Peygamber'in emirlerinin kişinin gücü ölçüsünde yerine getirilmesi ve yasaklarından ise kaçınılması vurgulanır.
- Müslüman, dinini öğrenmek için gerekli soruları sormalı; gereksiz, zorlaştırıcı veya tartışma amacı taşıyan sorulardan kaçınmalıdır.
- Dinen açık ve kesin hükümleri kabul etmeli, bu hükümlerin anlaşılması için güvenilir hadis kaynaklarına başvurmalıdır.

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

- Emirleri yerine getirme sorumluluğu kişinin gücü ve imkânı ölçüsündedir.
- Farzlar yükümlülük şartlarını taşıyan Müslümanlar için zorunludur, nafile ibadetler ise kişinin gücüne ve tercihine bağlıdır.

“Allah, hiçbir kimseyi gücünün yetmediği bir şeyle yükümlü kılmaz...”

(Bakara suresi 286. ayet)

1. ünite HADİS İLMİNE GİRİŞ

Ebu Hüreyre (ra)

- Suffe ashabındandır.
- İlme düşkünlüğü ve güçlü hafızasıyla tanınır.
- Hz. Peygamber'le uzun süre birlikte bulunmuştur.
- Hz. Peygamber'den öğrendiklerini aktarmıştır.
- Çok sayıda hadis rivayet etmiştir.

DİN ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ